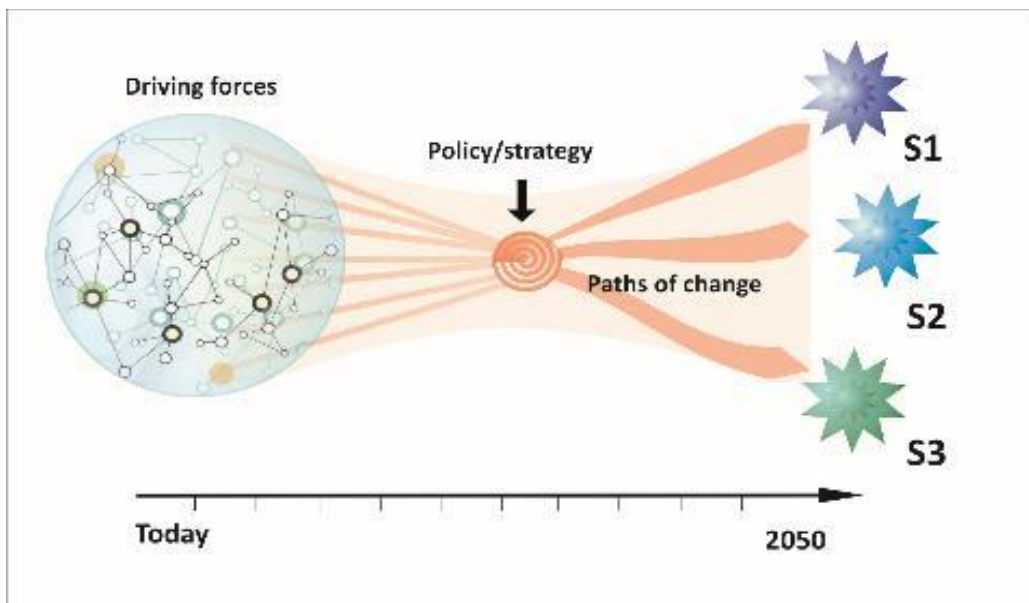

KESHO: chombo cha kushirikisha wadau kutengeneza matukio yabaadaye

KESHO ni nini?

KESHO ni mfumo uliotokana na neno la Kiswahili "kesho" au "baadaye". Mifumo ya kushirikisha wadau hutumiwa katika kupanga mikakati ya kukabiliana na mabadiliko ya mazingira ya wakati ujao; inazidi kuongezeka kutokana na mabadiliko ya idadi ya watu, mazingira na njia za maendeleo. Vifaa vya mifumo haya hutoa fursa ya kuzingatia vipimo vingi (k.m. kijamii, kiuchumi na kimazingira), katika kuchunguza njia mbadala sababu ya kutokuwa na uhakika juu ya matukio ya baadaye na athari za njia zingine za baadaye (Kielelezo 1). Ili kukabiliana na changamoto za mfumo wa kijamii na kiikolojia kwa shinikizo la kimataifa na kitaifa, tumeanzisha mfumo shirikishi wa kuonyesha matumizi ya ardhi na mabadiliko ya sura ya ardhi (LULCC) katika ngazi ya jamii, kanda na taifa kwa ujumla.

Kielelezo 1. Mfano wa uwakilishi wa matukio. Mfumo wa sasa ni matokeo ya ushirikiano kati ya wadau mbalimbali. Uamuzi uliofanywa au malengo yaliyowekwa wakati huu yanaweza kusababisha njia mbalimbali za mabadiliko (k.m. S1, S2, S3) ambazo zinaweza kuchunguzwa kwa njia ya uchambuzi wa matukio.

KESHO ilianzishwa na kutumiwa kwa mara ya kwanza Afrika Mashariki mwaka 2014 katika Taasisi ya mazingira ya kitropiki ya York (Capitani et al. 2016, 2019). Matumizi ya kikanda na kitaifa nchini Tanzania yalikuja kutokana na utafiti mdogo katika maeneo mawili ya milima ya Kenya na Ethiopia inayoingilia maeneo yenye viumbe hai ya Mashariki ya Afro montane (Capitani et al. 2019).

KESHO ni chombo nyumbufu ambacho kinatumika katika miradi mbalimbali - kuchunguza:

- Ushirikiano baina ya ufugaji, uhifadhi na ukulima katika maeneo ya Serengeti
- Madhara ya uchimbaji wa madini ya dhahabu kwa viumbe hai Magharibi mwa Tanzania
- Uhusiano kati ya maendeleo ya pwani na mabadiliko ya hali ya hewa Zanzibar
- Mwingiliano kati ya uwekezaji mkubwa (wa moja kwa moja) wa kigeni wa China katika mazingira ya maendeleo juu ya mabadiliko ya matumizi ya ardhi nchini Kenya na Tanzania
- Ushirikiano kati ya jamii za wakulima na wafugaji maeneo ya milimani

Kwa nini KESHO?

Mfumo wa KESHO hutoa nafasi ya:

- Kuimarisha uwezo wa kupanga na kufanya maamuzi ya muda mrefu;

- Kuunganisha pamoja wadau wenye mitazamo tofautitofauti juu ya mabadiliko ya matumizi ya ardhi na matakwa yao ya baadae;
- Kuonyesha mkinzano kati ya malengo na matarajio tofautitofauti;
- Kuchunguza matokeo ya matumizi ya sera mbalimbali; na
- Kujenga makubaliano ya njia za maendeleo ya baadaye.

Je, KESHO inaongezaje ushiriki?

Kwa kutumia maandiko yaliyopita, mfumo wa KESHO unaongeza jukumu la wadau wa ndani katika kutengeneza matukio kwa:

- 1) Kuunganisha maarifa ya kawaida juu ya mabadiliko muhimu ya baadaye katika matukio ya hadithi (katika ubora na kiasi);
- 2) Kuimarisha uhusiano kati ya jitihada za kijamii, kiuchumi na LULCC;
- 3) Kuamua mapema muda wa kutofautiana - kwa kawaida matukio ya 'Uchumi wa Kijani' na ya 'Biashara kama Kawaida' hadi kufikia 2030 na 2063; na
- 4) Kuharibu utata wa misukumo ya kiuchumijamii na bayofozikia ya mabadiliko na uhusiano wa mifumo ya anga ya LULCC.

Njia ya kushirikiana iliyopitishwa katika mfumo wa KESHO (Kielelezo 2):

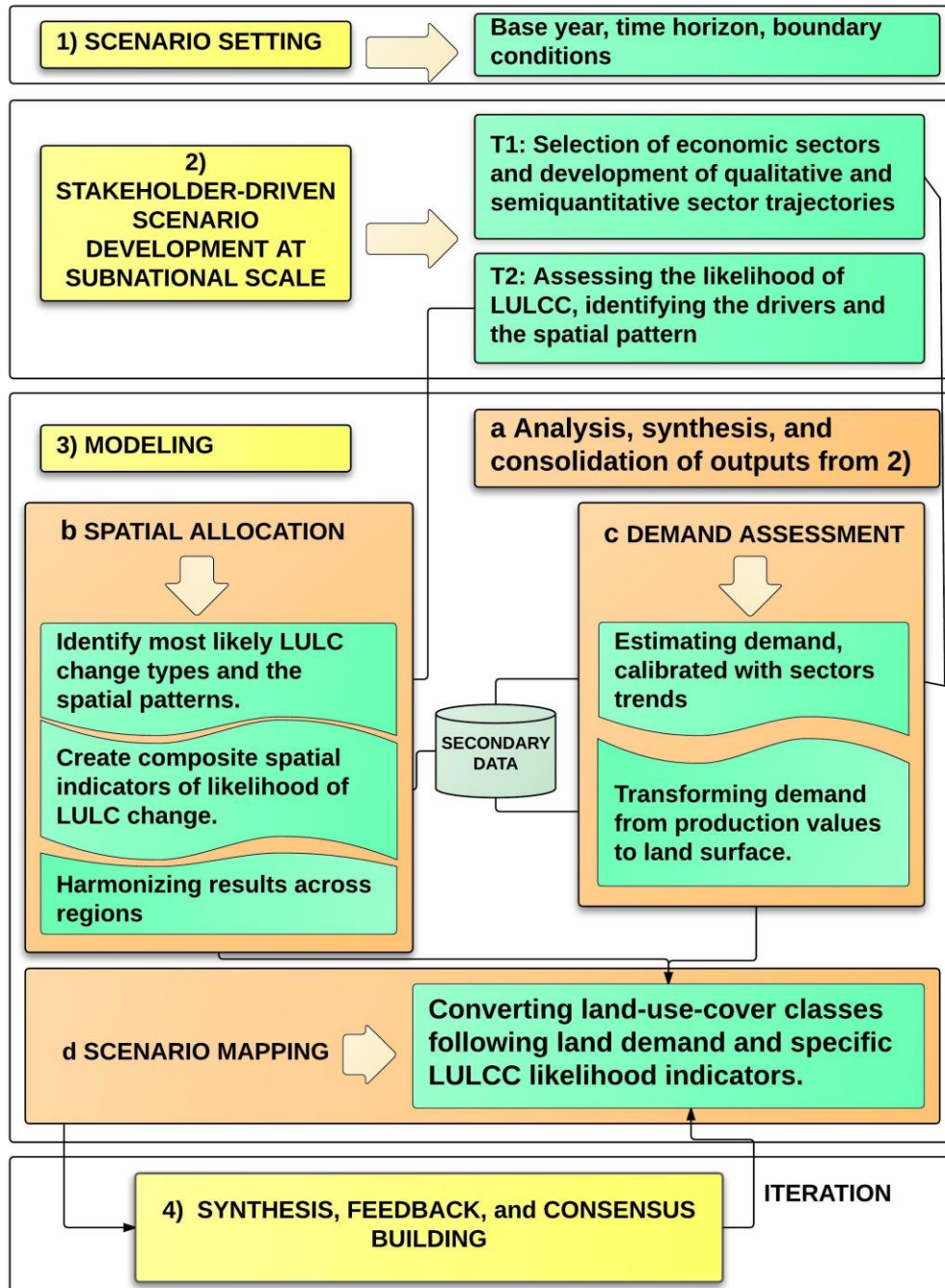
- huongeza uwezekano wa uwepo na uhalali wa hali kwa njia ya umiliki wa mchakato na wadau,
- inaboresha uwakilishi wa tabia za wanajamii, hususani katika jamii zenye ustawi mdogo wa uchumi au katika jamii yenye maadili ya jadi yenye nguvu au utambulisho wa kitamaduni, na wajamii ambao wanaweza kupuuzwa katika mchakato wa kufanya maamuzi ya kawaida
- hutoa uwezo na kuwezesha muamo wa maarifa kwenda kwa wafanya maamuzi,
- huweka pamoja na kupatanisha mitazamo midogomidogo ya kitaifa kwa kiwango kikubwa (k.m. mazingira ya kitaifa).

Kielelezo 2. Baadhi ya picha kutoka kwa utekelezaji wa KESHO: kutoka juu kushoto - mjadala wa mazingira/ kijamii na kiuchumi, kuchunguza LULCC kwa ramani, mazungumzo ya kikundi na mazungumzo ya jumla.

Mbinu za KESHO

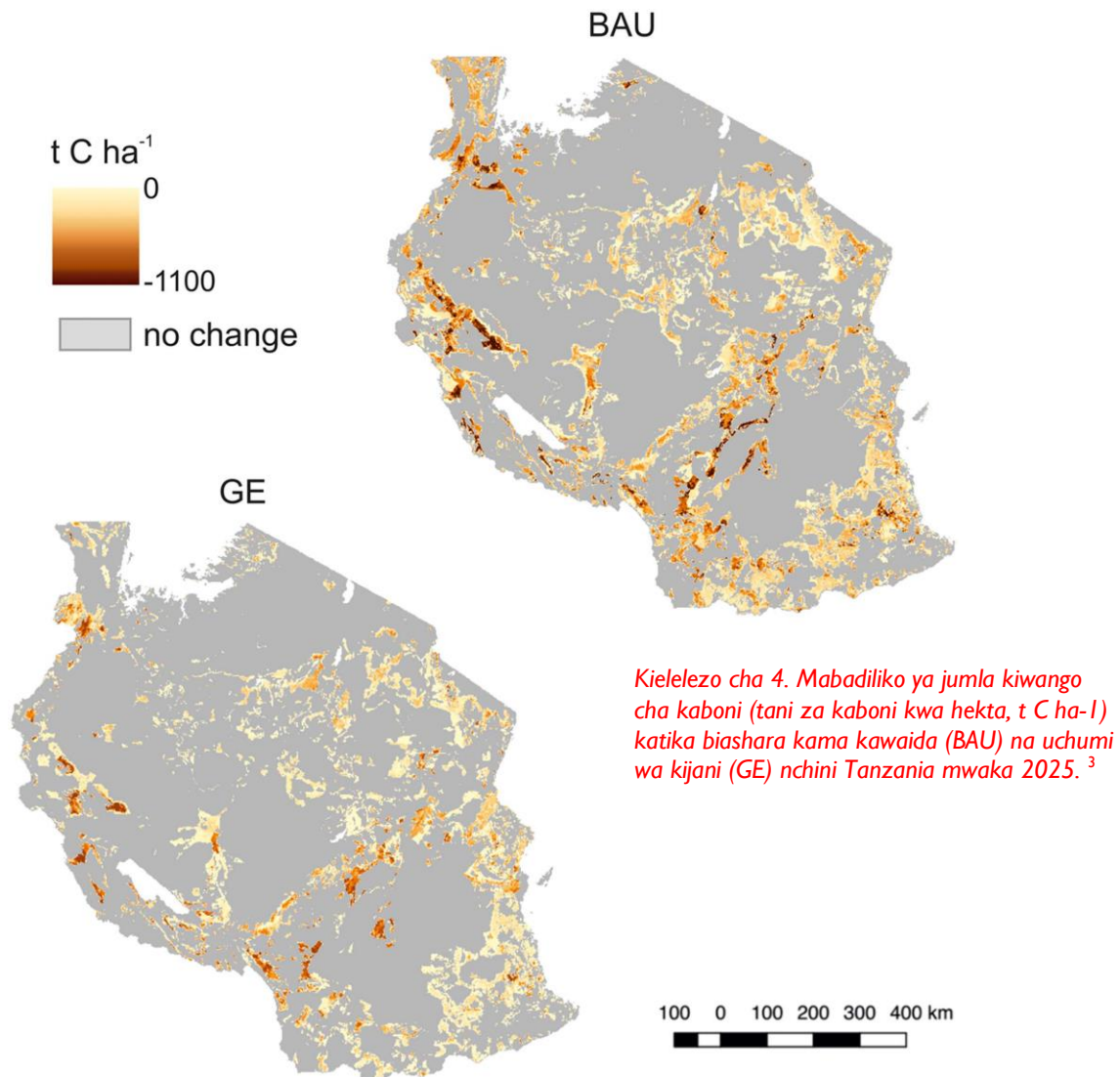
KESHO hutoa mbinu iliyoainishwa ili kuhakikisha ushiriki wote na matokeo ya kulinganishwa katika mikoa na mizani. Inajumuisha hatua kuu nne ambazo zinahusisha wataalam (wasaidizi na wasimamizi) na wadau (wale walioathiriwa au wanaweza kuathiri mabadiliko ya kijamii na kiuchumi pamoja na ardhi.

Kielelezo 3. Hatua nne za mfumo uitwao KESHO zinahusisha matukio shirikishi, utumiaji wa mifano takwimu na za kijiografia, ingizi za matukio na udhibiti shirikishi.

Hatua ya kwanza inahusiana na ufafanuzi wa malengo ya matukio na hali ya mipaka, kwa wataalam au wadau au wote wawili. Washiriki katika mchakato wa kuendeleza hadithi za matukio ya kifahari. **Hatua ya pili** inahusisha wadau kutafakari jitihada za baadae za kiuchumijamii na mazingira na shughuli za biashara kuhusiana na shughuli maalum za maisha. Mahusiano maalum kati ya jitihada, matumizi ya ardhi na mabadiliko ya bima hutambuliwa. **Katika hatua ya tatu**, wataalam huandaa, kuunganisha na kuthibitisha habari zinazotolewa na wadau na kutafsiri hii kupitia mchakato wa kuimarisha kwa kiasi (yaani namba) na mazingira ya wazi (yaani ramani). **Hatua ya nne** ni mchakato wa maoni ambapo matokeo ya awali yanawasilishwa kwa wadau, kujadiliwa na kuthibitishwa. Maoni yaliyopatikana kutoka kwa wadau yanaweza kurekebisha kwa lengo la kukuza ufanisi na matokeo yaliyokubaliwa hutolewa.

Matokeo yanaweza kutumiwa kukadiria athari za siku zijazo juu ya huduma za viumbe hai na mazingira (k.m. udhibiti wa kaboni, Fungu la 4), na kuchambua biashara za kutosha (k.m. Capitani et al. 2019³).

Kielelezo cha 4. Mabadiliko ya jumla kiwango cha kaboni (tani za kaboni kwa hekta, $t\ C\ ha^{-1}$) katika biashara kama kawaida (BAU) na uchumi wa kijani (GE) nchini Tanzania mwaka 2025. ³

Kwa maelezo zaidi tafadhali wasiliana na:

Dr. Claudia Capitani Claudia.capitani@ext.ec.europa.eu au
Prof. Rob Marchant robert.marchant@york.ac.uk

The York Institute for Tropical Ecosystems was partner in the REDD+ readiness pilot project with WWF Tanzania, Sokoine University of Agriculture, IUCN, UNEP-WCMC. <https://www.york.ac.uk/environment/research/kite/>

² Capitani C., K. Mukama, B. Mbilinyi, P. Munishi, N. Burgess, P.J. Platts, S. Sallu, and R. Marchant. 2016. From local scenarios to national maps: a participatory framework for envisioning the future applied to Tanzania. *Ecology and Society* 21(3):4.

³ Capitani et al. 2019. Scenarios of Land Use and Land Cover Change and Their Multiple Impacts on Natural Capital in Tanzania. *Environmental Conservation*, 46(1), 17-24. doi:10.1017/S0376892918000255

⁴ The CHIESA and AFERIA projects were carried on by University of Helsinki, York Institute for Tropical Ecosystems, University of Dar es Salaam, Sokoine University of Agriculture and coordinated by ICIPE.

⁵ Capitani et al. 2019. Views from two mountains: exploring climate change impacts on traditional farming communities of Eastern Africa highlands through participatory scenarios. *Sustainability Science* 14: 191.5